

ต้นไม้เพื่อภูมิทัศน์บนพื้นที่ดินเค็ม

พิชิต แก้ววงศ์ศรี¹

ปัจจุบันการให้ความสำคัญกับภูมิทัศน์เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากจำนวนประชากรโลกเพิ่มมากขึ้น มนุษย์ได้ทำลายสภาพภูมิทัศน์แบบเดิม ที่เป็นธรรมชาติออกไป เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและใช้ในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดมลภาวะและสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่สวยงาม อย่างไรก็ตามมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติที่ต้องการความสวยงาม และต้องการอยู่ใกล้กับธรรมชาติเสมอ จึงพยายามจัดการภูมิทัศน์ใหม่ให้เป็นแบบที่ต้องการหรือเลียนแบบธรรมชาติ โดยการปลูกต้นไม้ทดแทนหรือจัดวางสิ่งต่างๆ เพื่อให้ง่ายแก่การรักษา ดูแลความสะอาด และใช้สอยพื้นที่ให้เกิดประโยชน์เต็มที่ ดังนั้นการจัดการด้านภูมิทัศน์จึงเข้ามามีบทบาท เพื่อให้การตกแต่งบริเวณสวยงามน่าอยู่ ก่อให้เกิดความสุข ความสดชื่นทั้งกายและใจแก่ผู้อยู่อาศัยและผู้พบเห็น

ต้นไม้เป็นส่วนประกอบหนึ่งของภูมิทัศน์ นอกจากหิน กรวด แหล่งน้ำ และสิ่งอื่นๆ เพราะต้นไม้ก่อให้เกิดร่มเงา และสร้างความร่มรื่น แต่การที่จะนำต้นไม้มาปลูกให้ได้ผลดั่งใจนึก ต้องเข้าใจถึงชนิดของต้นไม้และคำนึงถึงสภาพดินในบริเวณนั้นด้วย

ประโยชน์ของการปรับปรุงภูมิทัศน์

1. พื้นที่มีพรรณไม้สมบูรณ์สวยงาม
2. พื้นที่มีแนวเขต ร่มเงา ปลอดภัยจากสัตว์ร้าย
3. ลดเสียงรบกวนต่างๆ เนื่องจากต้นไม้ช่วยลดความดังของเสียงลงได้ระดับหนึ่ง

4. พื้นที่ที่มีความสะอาด สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี
5. พื้นที่ที่มีความเป็นสัดส่วนสามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างอิสระ

6. เพิ่มความสวยงามและเชิดหน้าชูตาหน่วยงาน

7. ฝึกอบรมคนให้มีวินัยในการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การเห็นคุณค่าของต้นไม้ และการรักษาความสะอาด

8. ก่อให้เกิดความสุข ความพึงพอใจแก่บุคคลในหน่วยงานและผู้มาเยือน

ดินเค็ม คือ ดินที่มีปริมาณเกลือที่ละลายน้ำได้มากจนเป็นอันตรายต่อพืชที่ไม่ทนเค็ม องค์ประกอบของเกลือในดินเค็ม เกิดจากการรวมตัวของธาตุที่มีประจุบวกพวกโซเดียมแมกนีเซียม รวมกับธาตุที่มีประจุลบ เช่น คลอไรด์ซัลเฟต ไบคาบอเนต และคาร์บอเนต ดินเค็มมี 2 ประเภทคือ ดินเค็มบกและดินเค็มชายทะเล

ดินเค็มบกมีบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ดินเค็มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดจากเกลือและน้ำใต้ดินที่ละลายออกมาจากหินทราย หรือหินดินดานที่อมเกลืออยู่ ดินเค็มบริเวณภาคกลางเกิดจากตะกอนน้ำกร่อยและตะกอนน้ำเค็มที่ทับถมมานาน ซึ่งมีอยู่ทั้งระดับต้นและลึกลงใต้ผิวดิน และเกิดจากน้ำใต้ดินไหลผ่านแหล่งเกลือมีการชะล้างไปยังพื้นที่ต่ำทำให้ที่ราบเป็นดินเค็ม

¹ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ 8 งานอาคารสถานที่และการซ่อมบำรุงรักษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดินเค็มชายทะเล มีบริเวณภาคกลางและภาคใต้ตามแนวชายฝั่งทะเลทั้งด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามัน เป็นดินที่เกิดจากการตกตะกอนในทะเล ซึ่งเป็นบริเวณที่แม่น้ำลำคลองไหลมาบรรจบกับทะเลที่เรียกว่าปากน้ำ แม่น้ำจะพัดพาเอาตะกอนที่มีขนาดต่างๆ มากับกระแสน้ำ เมื่อมาถึงทะเลความเร็วของกระแสน้ำจะลดลง ตะกอนที่มีขนาดใหญ่จะตกตะกอนก่อน ส่วนขนาดเล็กจะแขวนลอยออกไปไกลฝั่งทะเลแผ่กระจายเป็นบริเวณกว้างเมื่ออยู่ในสภาพนิ่งจะตกตะกอนทับถมสูงขึ้นจนเกิดเป็น “หาดเลน” และเมื่อมีตะกอนดินทับถมมากขึ้นเรื่อยๆ ก็จะกลายเป็นแผ่นดินที่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม จนในที่สุดก็มีการใช้ประโยชน์บนพื้นที่ดิน

เนื่องจากพื้นที่ดินเค็มมักเป็นพื้นที่ราบลุ่ม การใช้ประโยชน์จึงต้องมีการปรับถมยกระดับ เช่น การตั้งเป็นที่อยู่อาศัย แหล่งอุตสาหกรรม ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ เพื่อสร้างอาคารและปลูกต้นไม้ ตกแต่งบริเวณ เมื่อปลูกต้นไม้โดยไม่คำนึงถึงสภาพดินจะส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของต้นไม้ โดยเฉพาะไม้พุ่มใหญ่ซึ่งมีรากลึก การปลูกระยะแรกจะเจริญเติบโตได้ดี แต่เมื่อเวลาผ่านไป 5-6 ปี ต้นไม้จะแสดงอาการผิดปกติให้เห็น สำหรับอาการที่สามารถตรวจพบได้คือ ใบเหลือง เหี่ยวเฉาง่ายเมื่อขาดความชื้นในดิน และจะตายจากยอดอ่อนลงมา ต้นไม้บางชนิดจะแสดงอาการให้เห็นในเวลาไม่นาน หลังการปลูก

ระดับความเค็มจะมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ คือ กรณีดินไม่เค็มจะไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ทั่วไป ดินเค็มเล็กน้อยจะมีผลต่อต้นไม้ไม่ทนเค็ม ดินเค็มปานกลางจะมีผลต่อต้นไม้หลายชนิด ส่วนดินเค็มมากต้นไม้ไม่ทนเค็มเท่านั้นที่เจริญเติบโตได้ดี สาเหตุที่ดินเค็มมีอิทธิพล

ต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ เนื่องจากมีธาตุบางชนิดที่เป็นองค์ประกอบของเกลือซึ่งเป็นพิษต่อต้นไม้ที่ไม่ทนเค็ม เนื่องจากเม็ดเกลือเข้าไปอุดตันในท่อลำเลียงน้ำและอาหารของต้นไม้

ต้นไม้ทนเค็มสามารถเจริญเติบโตอยู่ได้ เนื่องจากสามารถปล่อยเม็ดเกลือออกมาทางลำต้นและปากใบ ตัวอย่างของต้นไม้ดินเค็มมีดังนี้

1. ไม้พุ่มใหญ่

- มะฮอกกานี	- แสงจันทร์
- มะขาม	- หางนกยูงฝรั่ง
- มะขามเทศ	- สนทะเล
- ราชพฤกษ์	- สุพรรณิการ์
- โพธิ์ทะเล	- นนทรี
- ลีลาวดี	- ไทรย้อย
- หว้า	- พิกุล
- สารภีทะเล	- ดินเบ็ด
- จิกสวน	- กระถินไทย
- จิกทะเล	- กระถินเทศ

2. ไม้พุ่มกลาง-เล็ก

- เข็มสีต่างๆ	- แพงพวยฝรั่ง
- เล็บครุฑ	- ยี่เข่ง
- ชบา	- ยี่โถ
- เตยหอม	- รักทะเล
- ทับทิม	- สับประรดเทศ
- บานเช้า	- หางนกยูงไทย
- มะนาวไม่รู้โห่	- หางกระรอกแดง

3. ไม้เลื้อย

- บานบุรี	- พวงแก้วแดง
- เฟื่องฟ้า	- พวงชมพู
- ไบละบาท	- ช่ออินทนิล
- ผักบุ้งฝรั่ง	- รวงจืด
- พวงเงิน	- เล็บมือนาง